

Rizo Sijarić*

ISTRAŽENOST RHOPALOCERA (LEPIDOPTERA) U CRNOJ GORI

THE INVESTIGATION OF RHOPALOCERA (LEPIDOPTERA)
IN MONTENEGRO

Izvod

Radi potpunijeg uvida u istraženost i rasprostranjenost Rhopalocera u Crnoj Gori, ona je podijeljena u 10 geografskih regiona i za svaki od njih naznačene su nađene vrste. Od 242 vrste poznate Jugoslaviji 160 su nađene i u Crnoj Gori, od kojih 130 pripada području Durmitora, koje je jedino podrobno proučeno. U posebnom poglavlju dat je pregled novih faunističkih podataka.

Synopsis

For a better survey of the distribution of Rhopalocera in Montenegro, this territory is divided on 10 geographical regions and discovered species are indicated for each one. Among 242 species known in Yugoslavia, 160 are discovered in Montenegro and 130 belong to the territory of Durmitor, which is the only investigated in detail. Survey of new fauna data is given in particular chapter.

1. UVOD

Istraženost faune jedne grupe organizama za neko područje može da se tumači sa dva različita stanovišta: a) sa stanovišta ukupnog broja poznatih vrsta sa čitavog područja na osnovu čega se vrši procjena istraženosti faune i b) sa stanovišta teritorijalne istraženosti faune i b) sa stanovišta teritorijalne istraženosti i distribucije vrsta na tom području,

---

* Dr Rizo Sijarić, Zemaljski muzej BiH, 71000 Sarajevo

Tumačenje stanja istraženosti faune sa stanovišta ukupnog broja poznatih vrsta može da bude donekle zadovoljavajuće samo u slučaju ako su istraživanja obuhvatila sva u ekološkom smislu karakteristična staništa tog područja, makar se ona nalazila i na užem prostoru, te na taj način ona daju reprezentativnu faunističku sliku čitavog takvog područja.

Međutim, za realno poznavanje stanja istraženosti faune za šire geografsko područje to nije dovoljno, to nije dovoljno čak ni za relativno mali geografski prostor, ako se pojedini njegovi dijelovi karakterišu različitim ekološkim osobinama, kao što je, npr. prostor SR Crne Gore, jer u tom slučaju nije poznat raspored vrsta na tom prostoru, tj. nisu zadovoljeni zoogeografski elementi neophodni u okviru proučavanja faune.

Rhopalocera su vrlo pokretni insekti, te se sagledavanje njihovih faunističkih, zoogeografskih i taksonomskih specifičnosti obično prati na većem geografskom prostoru. No u ekološkim uslovima karakterističnim za Crnu Goru svi se ovi elementi mogu pratiti i na području ovalo malog geografskog prostora. Za to postoje sljedeći razlozi: od najjužnijeg dijela jadranske obale koji pripada Crnoj Gori, gdje su i uticaji mediteranskog podneblja najjači, do Durmitora, najvišeg planinskog masiva Dinarida, mala je razdaljina, a između ta dva ekološki ekstremno različita područja Crne Gore i na tako malom prostoru postoje između njih svi postupni prelazi.

Zato je Crna Gora i predstavljala interesantno područje istraživanja na mnoge entomologe. O historijatu ovih istraživanja u Crnoj Gori već je pisano (Sijarić i Mihaljević, 1972). Treba istaći da su sva dosadašnja istraživanja faune Rhopalocera Crne Gore bila parcijalna, izuzimajući najnovija istraživanja Durmitora. Može se pretpostaviti da je to stanje karakteristično i za druge grupe insekata.

Danas je poznato 130 vrsta Rhopalocera na durmitorskom području, uključujući tu i rezultate istraživanja u organizaciji Jugoslovenskog entomološkog društva i Crnogorske akademije nauka i umjetnosti od 1980. do 1983. godine. Zatim se nešto više pažnje posvetilo primorskoj zoni i okolini Titograda, pa onda okolini Cetinja (Rebel, 1913; Sijarić, 1972) i graničnih planina prema Bosni i Hercegovini — Vlasulja i Volujak (Sijarić, 1974), a u završnoj su fazi istraživanja Rhopalocera na Orjenu (Sijarić).

Ostali podaci su fragmentarni i nepotpuni, te nemaju naročit faunistički značaj, koji odražava bar približnu faunističku sliku područja sa koga potiču.

Povremeno je prikupljan materijal Rhopalocera na pojedinim dijelovima Crne Gore za zbirke Zemaljskog muzeja Bosne i Hercegovine u Sarajevu, koji je tek sada prvi put obrađen i podaci uključeni u faunistički dio ovog rada.

2. PREGLED DO SADA NAĐENIH VRSTA

Radi potpunijeg uvida u stanje istraženosti Rhopalocera, možemo izdvojiti, prema slobodnoj procjeni, nekoliko regiona Crne Gore, koji predstavljaju određenu cjelinu u geografskom smislu, pa prema njima dati pregled do sada poznatih vrsta i time ustanoviti stanje istraženosti ove grupe insekata na svakom ovom dijelu, a time i u Crnoj Gori u cjelini.

U tabeli 1. dat je pregled svih do sada poznatih vrsta Rhopalocera po regionima. Ranije objavljeni podaci, koji se, radi cjelokupnog pregleda stanja istraženosti, sada takođe koriste, u tabeli su označeni sa ++ (dva znaka plus). U ovom pregledu su korišteni i do sada neobjavljeni materijal zbirki Zemaljskog muzeja Bosne i Hercegovine u Sarajevu i podaci dobijeni našim najnovijim istraživanjima Volujalka, Vlasulje i Orjena. Podaci koji se sada prvi put objavljuju u tabeli su označeni sa + (jedan znak plus).

U drugom dijelu ovog rada dati su bliži faunistički podaci o svim vrstama koje se prvi put sada objavljuju za pojedina područja Crne Gore, osim za područje Durmitora, jer će fauna Rhopalocera za to područje biti posebno objavljena.

Tab. 1 — Rhopalocera Crne Gore i njihova distribucija po regionima*

Tab. 1 — Rhopalocera of Montenegro and their distribution through some regions

Vrste — Species	Regioni — Regions									
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
<i>Fam. Papilionidae</i>										
<i>Papilio machaon</i> L.		++						++	++	++
<i>P. alexanor</i> Esp.									++	
<i>Iphiclides podalirius</i> L.		+				++	+	++	++	++
<i>Thais polyxene</i> Schiff.								++		
<i>Parnassius apollo</i> L.		++	+	+		++				
<i>P. mnemosyne</i>		++		+		++				
<i>Fam. Pieridae</i>										
<i>Aporia crataegi</i> L.		++						+	++	++
<i>Pieris brassicae</i> L.		++							++	++
<i>Artogeia rapae</i> L.		++				++	+	++	++	++
<i>A. manni</i> Mayer		++	+					+	++	++
<i>A. ergane</i> Geyer		+	+		+			+	++	++
<i>A. napi</i> L.		++			+	++		++		++
<i>Pontia daplidice</i> L.		++							++	++
<i>Euchloe orientalis</i> Brem.									++	++

* Brojevima u zaglavlju tabele označeni su pojedini regioni Crne Gore, izdvojeni kao geografske cjeline:

1 — sjeverna Crna Gora, 2 — Durmitor, 3 — Bjelasica — Komovi, 4 — Prokletija, 5 — Središnja Crna Gora, 6 — zapadna Crna Gora, 7 — Orjen, 8 — Lovćen, 9 — Titograd, 10 — Primorska zona

Vrste	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
<i>Anthocharis cardamines</i> L.	++						+	++		
<i>Colias crocea</i> Fourc.	++			+					++	++
<i>C. balcanica</i> Rebel	++									
<i>C. australis</i> Vrty.	+									
<i>Gonepteryx rhamni</i> L.	++							++		++
<i>Leptidea sinapis</i> L.	++							+	++	++
Fam. <i>Lycaenidae</i>										
<i>Quercusia quercus</i> L.		+		++				++		
<i>Nordmannia ilicis</i> Esp.		+						+	++	++
<i>N. acaciae</i> F.								+		
<i>Strymonidia spini</i> Schiff.	++							++		++
<i>S. pruni</i> L.		+								
<i>Callophrys rubi</i> L.		+					+			
<i>Lycaena phlaeas</i> L.	++			+		++		++		++
<i>Heodes virgaureae</i> L.	++				+					++
<i>H. ottomanus</i> Lef.								++		++
<i>H. tityrus</i> Poda		+								
<i>H. alciphron</i> Rott.	++									
<i>Syntarucus pirithous</i> L.									++	++
<i>S. balcanica</i> F.									++	
<i>Palaeochrysophanus candens</i> <i>leonhardi</i> Frhst.	++		+							
<i>Lampides boeticus</i> L.				+	+				++	++
<i>Everes argiades</i> Pall.		+								++
<i>E. decoloratus</i> Staud.		+								
<i>Cupido minimus</i>	++							++		++
<i>Celastrina argiolus</i> L.		+								
<i>Maculineaalcon</i> Schiff.	++									
<i>M. arion</i> L.	++		+					+	++	
<i>Iolana iolas</i> Ochs.										++
<i>Pseudophilotes baton</i> <i>schiffmülleri</i> Hmgg.										++
<i>Scolitantides orion</i> Pall.		+						+		
<i>Plebejus argus</i> L.	++	++			+			+	++	++
<i>Lycaeides idas</i> L.	++							+		
<i>Eumedonia eumedon</i> Esp.		+								
<i>Aricia agestis</i> Schiff.				+				++	++	++
<i>A. artaxerxes</i> Fabr.	++		+	+	+	++				
<i>A. anteros</i> Fr.		+		+						
<i>Cyaniris semiargus</i> Rott.	++					++		+	++	
<i>Agrodiaetus damon</i> Schiff.	++									
<i>A. admetus</i> Esp.										++
<i>A. amanda</i> Schn.		+								
<i>A. thersites</i> Cantener		+								
<i>Plebicula dorylas</i> Schiff.	++				+			+		
<i>Meleageria daphnis</i> Schin.	++			++				++		
<i>Lysandra coridon</i> Poda	++		+	+				+		
<i>L. bellargus</i> Rott.		+						+		++
<i>Polyommatus icarus</i> Rott.	++			+	+	++		+	++	++
<i>P. eros</i> O.	++									
Fam. <i>Riodinidae</i>										
<i>Hamearis lucina</i> L.		+								
Fam. <i>Libytheidae</i>										
<i>Libythea celtis</i> Laich.		+		++				++	++	++

Vrste	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
<i>Fam. Nymphalidae</i>										
<i>Apatura iris</i> L.		+								
<i>Limnitis populi</i> L.		+								
<i>L. reducta</i> Stgr.		++						++	++	++
<i>L. camilla</i> L.		+						++	++	
<i>Neptis rivularis</i> Scop.		+								
<i>Nymphalis antiopa</i> L.		++					+			
<i>N. polychloros</i> L.		+						++		++
<i>N. xanthomelas</i> Schiff.		+								++
<i>N. vau-album</i> Schiff.		++								
<i>Inachis io</i> L.		++				++	+			
<i>Vanessa atalanta</i> L.		++							++	++
<i>Cynthia cardui</i> L.		++				++	+	++		++
<i>Aglais urticae</i> L.		++	+	+		++	+	++		++
<i>Polygonia c-album</i> L.		++		+						++
<i>P. egea</i> Cr.							+	++	++	++
<i>Argynnis paphia</i> L.		++						++		
<i>Mesoacidalia aglaja</i> L.		++				++	+			
<i>Pandoriana pandora</i> Schiff.								++		++
<i>Fabriciana adippe</i> Schiff.		++						+		
<i>F. niobe</i> L.		++						+		++
<i>Issoria lathonia</i> L.		++	+	+		++		++		
<i>Brenthis hecate</i> Schiff.		++						+		
<i>B. daphne</i> Schiff.		++								
<i>Boloria pales</i> Schiff.		++				++				
<i>B. graeca balcanica</i> Rebel		++								
<i>Clossiana euphrosyne</i> L.		++				++	+	++		
<i>C. titania</i> Meig.		++								
<i>Melitaea cinxia</i> L.		+						+	++	
<i>M. phoebe</i> Schiff.		++							++	++
<i>M. didyuma</i> Esp.		++							++	++
<i>M. trivia</i> Schiff.		++						+	++	
<i>M. diamina</i> Lang.		++								
<i>Mellicta athalia</i> Rott.		++								
<i>M. aurelia</i> Nickerl		+								
<i>Hypodryas maturna</i> L.		+								
<i>Eurodryas aurinia</i> Rott.		+								
<i>Fam. Satyridae</i>										
<i>Melanargia galathea procida</i> Hbst.		++		++				+		
<i>M. larissa herta</i> Geyer					+			+	++	++
<i>Hipparchia fagi</i> Scop.		++						+	++	++
<i>H. syriaca</i> Frhst.										++
<i>H. semele</i> L.		+						++	++	
<i>Neohipparchia statilinus</i> Hufn.								++	++	++
<i>Chazara briseis</i> L.		+						++		++
<i>Satyrus ferula</i> F.		+						++		++
<i>Minois dryas</i> Scop.		++								++
<i>Brintesia circe</i> F.							+			++
<i>Erebia ligea herculeana</i> Wrn.		++		++						
<i>E. euryale syrmia</i> Frhst.		++		+						
<i>E. epiphron</i> Knoch.		++				++				
<i>E. aethiops</i> Esp.		++	+	+	+					

Redoslijed vrsta i nomenklatura u ovoj tabeli prikazani su prema najnovijem sistematskom vodiču Higgins-a i Riley-a (1980).

Podaci prikazani u tabeli vrlo jasno ukazuju na najznačajnije osobine faune Rhopalocera u Crnoj Gori. U tabeli je:

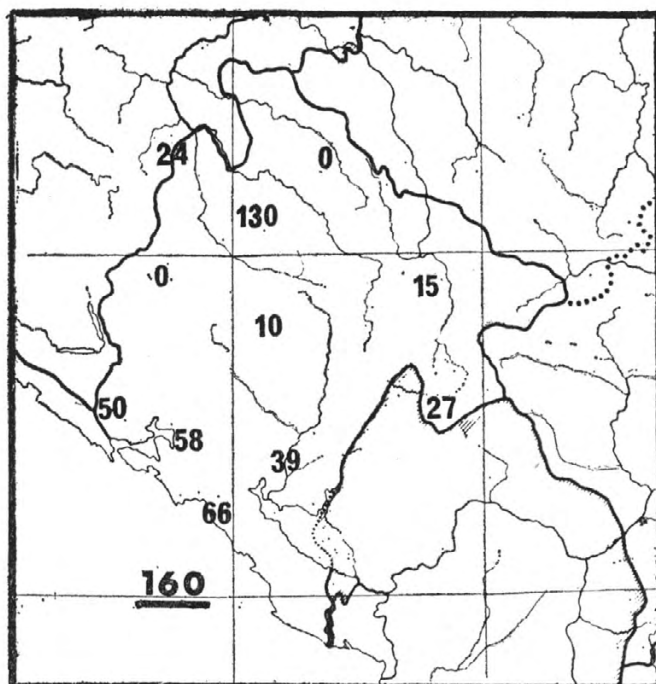
— dat pregled cjelokupnog sastava faune ove grupe insekata na području Crne Gore, koji iznosi ukupno 160 vrsta;

— pregledno prikazano rasprostranjenje ovih vrsta prema pojedinim regionima Crge Gore;

— za svaki izdvojeni region uočljiv podatak o tome da li je vrsta već do sada bila poznata ili se sada prvi put navodi za to područje;

— prema broju do sada konstatovanih vrsta jasno prikazano i stanje istraženosti Rhopalocera na pojedinim područjima Crne Gore;

— na kraju uočljivo i cjelokupno do sada utvrđeno stanje u odnosu na ranije poznati broj vrsta Rhopalocera u Crnoj Gori.

Sl. 1

Naime, ranije su u Crnoj Gori bile poznate ukupno 134 vrste ovih insekata, a, sada prvi put navodimo još 26 vrsta Rhopalocera za faunu ovih insekata u Crnoj Gori.

Na osnovu pregleda rezultata cjelokupnih dosadašnjih istraživanja Rhopalocera Crne Gore, jasno se uočava različit stepen istraženosti ovih insekata na pojedinim označenim regionima Crne Gore (sl. 1), koji se, sa tog stanovišta, mogu smatrati kao posebne cjeline, i to:

1. Sjeverna Crna Gora, područje sjeverno od rijeke Tare, te Kolašina i Bijelog Polja. Za ovo područje nema do sada objavljenih podataka o fauni Rhopalocera.

2. Durmitor, područje ovog planinskog masiva do Sinjajevine. U ovaj region su uključeni i kanjoni rijeka koje ga okružuju. Na ovom području do sada je poznato 130 vrsta Rhopalocera.

3. Područje od Bjelasice do Komova, uključujući i dolinu Lima na tom prostoru. Ovdje je do sada poznato samo 15 vrsta ovih insekata.

4. Prokletije i okolne planine istočne Crne Gore (Visitor, Žljeb), te granične planine prema Albaniji. Na ovom području je do sada poznato nešto više vrsta Rhopalocera — 27 vrsta.

5. Središnja Crna Gora obuhvata područje sjeverno od Titograda do Šavnika, ograničeno rijekama Pivom, Moračom i Zetom. Ovdje je do sada zabilježeno svega 10 vrsta Rhopalocera.

6. Zapadna Crna Gora (planine do 2 000 m, Golija, Vojnik, Njegoš). Za ovo područje nema objavljenih podataka o fauni Rhopalocera, pa su u ovu rubriku uneseni podaci koji se odnose na planine sjeverozapadne Crne Gore, Vlasulja i Volujak, granične prema Bosni i Hercegovini. Na ovim planinama nađene su 24 vrste.

7. Područje Orjena do Crkvice. Zabilježeno ukupno 50 vrsta Rhopalocera.

8. Lovćen i okolina Cetinja. Do sada nađeno 58 vrsta.

9. Okolina Titograda do Skadarskog jezera — 39 vrsta.

10. Primorska zona obuhvata obalski pojas crnogorskog primorja. Do sada poznato 66 vrsta Rhopalocera u ovom području.

3. PREGLED NOVIH FAUNISTIČKIH PODATAKA

U ovom pregledu dati su faunistički podaci za vrste Rhopalocera koji se za pojedine regione Crne Gore prvi put pominju.

Novе vrste za durmitorsko područje iz navedenih razloga nisu ovim pregledom obuhvaćene, osim što su u preglednoj tabli označene jednim znakom (+) kao i za ostale regione. Prema tome, u tabelarnom pregledu vidljiv je svaki novi podatak o prisustvu vrste na pojedinim posebno markiranim regionima (označeni jednim znakom +), a u ovom pregledu se daju bliži faunistički podaci za takvu vrstu na osnovu obrađenog materijala.

Sistematski redoslijed u ovom faunističkom pregledu dat je prema autorima Higgins — Riley (1980).

Fam. Papilionidae

Iphiclides podalirius L.: Orjen, iznad zone bukove šume, 16. VII 1981, 1 ♂.

Parnassius apollo L.: Kolašin, Jezerino brdo VII 1938, 2, ♂♂, Kom, Gend. brdo 1975. m, VII 1938, 1 ♀; Andrijevića, Bajl, pl. 5. VIII 1918, 1 ♀ i Visitor 1 ♀.

Parnassius mnemosyne L.: Prokletije, Ničinnatska jezera 5. VII 1956, 1 ♂.

Fam. Pieridae

Aporia crataegi L.: Orjen, Ponori kod Vrbanje, 16. VII 1981, 1 ♂.

Artogeia rapae L.: Orjen, padine Orjenska luka — vrh, 16. VII 1981, 2 ♂♂.

Artogeia manni Mayer: Kolašin 1 ♀; Rijeka Crnojevića 2 ♂♂; Orjen, iznad zone bukove šume, 16. VII 1981, 1 ♂; južne padine ispod vrha Orjena 16. VII 1981, 1 ♂, 2. VII 1982, 2 ♂♂.

Artogeia ergane Geyer: Biogradsko jezero kod Kolašina, juli 1939, 2 ♀♀; Nikšić, juli 1939, 2 ♂♂, 1 ♀; Orjen, iznad zone bukove šume, 16. VII 1981, 2 ♀♀; 2. VI 1982, 1 ♂, 1 ♀.

Artogeia napi L.: Nikšić, 11. VII 1939, 1 ♂.

Leptidea sinapis L.: Orjen, uz rub bukove šume, 16. VII 1981, 1 ♂; 2. VI 1982, 1 ♂.

Colias crocea F.: Prokletije, Ničinnatska jezera, 6. VII 1956, 1 ♀.

Anthocharis cardamines L.: Crkvice, juni 1918, 1 ♂; Orjen, uz rub bukove šume, 2. VI 1982, 1 ♂.

Fam. Lycaenidae

Nordmannia ilicis Esp.: Orjen, 16. VII 1981: kod Vrbanje 2 ♀♀, Ponori 1 ♂, Veliko polje 2 ♂♂, 2 ♀♀.

Nordmannia acaciae F.: Orjen, kod Vrbanje, 16. VII 1981, 2 ♂♂.

Callophrys rubi L.: Orjen, 2. VI 1982, 1 ♀.

Lycaena phlaeas L.: Visitor, 1918, 1 ♂; Orjen, južne padine ispod vrha, 16. VII 1981, 2 ♂♂.

Heodes virgaureae L.: Nikšić, Jezerina, 11. VII 1939, 1 ♂.

Palaeochrysophanus candens leonhardi Frhst.: Bjelasica, 1930, 1 ♂.

Lampides boeticus L.: Plav, avgust 1918, 1 ♂; Nikšić, Jezerina, 11. VII 1918, 1 ♀.

Maculinea arion L.: Orjen, južne padine ispod vrha, 16. VII 1981, 1 ♀; Andrijevića 5. VIII 1918, 1 ♂.

Scolitantides orion Pall.: Orjen, kod Vrbanje, 3. VI 1982, 2 ♀♀.

Plebejus argus L.: Nikšić, Jezerina, 11. VII 1939, 1 ♂; Bjelasića, 1939, 1 ♂; Andrijevića, Veliki krš, 1 ♂; Orjen, kod Vrbanje i u višoj zoni na planinskim rudinama, 16. VII 1981, 5 ♂♂, 2 ♀♀; Crkvice, juni 1918, 2 ♂♂, 1 ♀.

Lycaeides idas croatica Grund: Orjen, iznad zone bulkove šume, 16. VII 1981, 2 ♂♂, 1 ♀.

Aricia agestis Schiff.: Gusinje, septembar 1918, 1 ♂.

Aricia artaxerxes D. & S.: Nikšić, Jezerina, 11. VII 1939, 1 ♂; Andrijevića, Veliki krš 1 ♂; Visitor, 1918, 1 ♂.

Aricia anteros Fr.: Košutica, 28. VIII 1918, 1 ♀.

Cyaniris semiargus Rott.: Orjen, iznad zone bulkove šume, 16. VII 1982, 1 ♂.

Plebicula dorylas Schiff.: Nikšić, Jezerina 11. VII 1939, 1 ♂; Orjen, kod Vrbanje, 16. VII 1981, 1 ♂.

Lysandra coridon Poda: Andrijevića, Lim 1 ♂; Košutica — Plav 1 ♂, 1 ♀; Plav 21. VIII 1918, 1 ♂, 2 ♀♀; Plavsko jezero, septembar 1918, 1 ♀; Orjen, kod Vrbanje, 16. VII 1981, 1 ♂.

Lysandra bellargus Rott.: Orjen, kod Vrbanje, 3. VI 1982, 1 ♀.

Polyommatus icarus Rott.: Nikšić, Jezerina, 11. VII 1939, 2 ♂♂; Plav 21. VIII 1918, 2 ♂♂, 2 ♀♀; Gusinje, septembar 1918, 2 ♂♂, 1 ♀, Košutica 28. VIII 1918, 1 ♂; Orjen, kod Vrbanje, 16. VII 1981, 1 ♂, 2. VI 1982, 1 ♂

Fam. Nymphalidae

Nymphalis antiopa L.: Orjen, južne padine ispod vrha, 16. VII 1981, 1 pr.

Inachis io L.: Orjen, iznad bulkove šume, 16. VII 1981, 1 ♂.

Cynthia cardui L.: Orjen, južne padine ispod vrha, 16. VII 1981, 1 ♂.

Aglais urticae L.: Andrijevića, 5. VIII 1918, 1 ♂; Plavsko jezero, avgust 1918, 1 ♂; Orjen, južne padine ispod vrha, 16. VII 1981, 2 ♂♂.

Polygonia c-album L.: Plav 1 ♀.

Polygonia egea Cr.: Orjen, istočne padine kod Orjenske luke, 16. VII 1981, 1 ♂.

Mesocidalia aglaja L.: Orjen, planinske rudine, 16. VII 1981, 2 ♂♂.

Fabriciana niobe L.: Orjen, kod Vrbanje, 16. VII 1981, 1 ♂.

Fabriciana adippe Schiff.: Crkvice, juni 1918, 1 ♂.

Issoria lathonia L.: Andrijevića 5. VIII 1918, 1 ♀; Visitor 1 ♂; Plav 1 ♂.

Brenthis hecate Esp.: Crkvice, juni 1918, 1 ♂.

Clossiana euphrosyne L.: Orjen, južne padine ispod vrha, 16. VII 1981, 1 ♀, 2. VI 1982, 2 ♂♂.

Melitaea cinxia L.: Orjen, kod Vrbanje, 3. VI 1982, 2 ♂♂, 2 ♀♀.

Melitaea trivialis Schiff.: Crkvice, juni 1918, 1 ♀.

Fam. Satyridae

Melanargia galathea procida Hbst.: Orjen, Ponori, kod Vrbanje, 16. VII 1981, 2 ♂♂; Crkvice, juni 1918, 2 ♂♂.

Melanargia larissa herta Geyer: Nikšić, juli 1939, 1 ♀; Orjen, kod Vrbanje, 15. VII 1981, 1 ♂.

Hipparchia fagi Scop.: Orjen, kod Vrbanje, 16. VII 1981, 1 ♂.

Brintesia circe F.: Orjen, kod Vrbanje, 16. VII 1981, 1 ♂.

Erebia euryale symia Frhst.: Visitor, 1 ♂, 1 ♀.

Erebia aethiops Esp.: Nikšić, 11. VII 1939, 2 ♂♂, 1 ♀; Čalkor, juli 1918, 3 ♂♂; Visitor, 8. VIII 1918, 1 ♂.

Erebia medusa euphrasia Fhrst.: Orjen, 2 ♂♂, Prokletije, Ničinatska jezera, 6. VII 1956, 1 ♂.

Erebia melas schawerdae Fhrst.: Orjen, planinske rudine, 16. VII 1981, 6 ♂♂, 1 ♀.

Erebia oeme Hbn.: Orjen, iznad zone bulkove šume, 16. VII 1981, 1 ♀.

Erebia pronoe fruhstorferi Wrn.: Košutica (Plav), 2 ♂♂, 30. VIII 1918, 1 ♂, 1 ♀.

Maniola jurtina L.: Andrijevica, 5. VIII 1918, 1 ♂, 1 ♀; Visitor 1 ♀; Orjen, kod Vrbanje, 16. VII 1981, 1 ♂.

Hyponephele lupina Costa: Orjen, Ponori i Veliko polje kod Vrbanje, 16. VII 1981, 2 ♂♂.

Coenonympha rohodopensis occupata Rb.: Bjelasica, 2 ♂♂; Crkvice, juni 1918, 1 ♀; Orjen, južne padine ispod vrha, 16. VII 1981, 4 ♂♂, kod Vrbanje 3. VI 1982, 3 ♂♂.

Coenonympha pamphilus L.: Plav, 21. VIII 1918, 3 ♂♂ i Plavsko jezero, septembar 1918, 2 ♀♀; Orjen, kod Vrbanje, 16. VII 1981, 1 ♂.

Coenonympha arcania L.: Andrijevica, 5. VIII 1918, 1 ♂; Crkvice, juni 1918, 1 ♀.

Pararge aegeria L.: Orjen, uz rub bulkove šume, 16. VII 1981, 1 ♂ i kod Vrbanje 3. VI 1982, 1 ♀.

Lasiommata megera L.: Gusinje, 1 ♂, 1 ♀; Orjen, padine ispod vrha, 16. VII 1981, 1 ♂, 2. VI 1982, 1 ♂ (ssp. *lyssa* B).

Lasiommata maera L.: Orjen, iznad zone bulkove šume, 16. VII 1981, 2 ♂♂.

Fam. HesperIIDae

Pyrgus malvae L.: Orjen, 2. VI 1982, 1 ♂.

Spialia orbifer Hbn.: Orjen, kod Vrbanje, 3. VII 1982, 1 ♀.

Erynnis tages L.: Orjen, iznad zone bulkove šume, 16. VII 1981, 1 ♂, 2. VI 1982, 2 ♂♂.

Thymelicua actaeon Rott.: Cetinje, juli 1938, 1 ♂, 1 ♀.

Hesperia comma L.: Kobiljača — Plav, 1 ♂, 1 ♀; Andrijeвица — Lim 1 ♀.

4. ZAKLJUČCI

Sa aspekta opšteg poznavanja faune Rhopalocera u Jugoslaviji, moglo bi se zaključiti da je fauna Rhopalocera Crne Gore dobro proučena, jer broj od 160 ukupno poznatih vrsta Crne Gore u odnosu na 242 vrste poznate na području cijele Jugoslavije daje povoda za taj zaključak. Međutim, gledano sa zoogeografskog i ekološkog aspekta, kao i teritorijalne istraženosti, proizilazi sasvim drugi i upravo jedino objektivni zaključak — da je Crna Gora sa stanovišta faune Rhopalocera vrlo malo istražena.

Ovakav zaključak proizilazi iz sljedećeg činjeničnog stanja.

Jasno se vidi da je planinski masiv Durmitora u faunističkom smislu sasvim dobro i potpuno istražen. Zatim slijede južni dijelovi Crne Gore, i to od planinskih Orjena i Lovćena, zatim okolina Titograda i najzad primorska zona, za koje bismo mogli reći da su manje-više djelimično istraženi, dok su sva ostala područja Crne Gore praktično neistražena u pogledu faune Rhopalocera iako neznan broj podataka za neka područja postoji.

Prema tome, u Crnoj Gori možemo izdvojiti tri kategorije područja po stepenu istraženosti faune Rhopalocera:

1. Faunistički gotovo potpuno obrađeno područje Durmitora i kanjona Tare.

2. Faunistički djelimično obrađeno područje — južni dijelovi Crne Gore — Orjen, Lovćen, okolina Cetinja, okolina Titograda i primorska zona.

3. Faunistički neistraženo područje — svi ostali dijelovi Crne Gore, dakle veći dio njene teritorije.

LITERATURA

- Higgins, L. G. and Riley, N. D. (1980): Butterflies of Britain and Europe. London.
- Rebel, H. (1913): Studien über die Leidopterenfauna der Balkanländer, III. Ann. Natuh. Hofmus. Wien.
- Sijarić, R. (1970): Fauna Rhopalocera i Hesperioidea (Lepidoptera) na području prašume Perućice u kompleksu planina Maglića, Volujaka i Zelengore. GZM — Prir. nauke, NS. IX, 135—178. Sarajevo.
- Sijarić, R. i Mihljević, B. (1972): Prilog poznavanju faune Rhopalocera i Hesperioidea (Lepidoptera) primorskog područja Crne Gore. Glas. Republ. zavoda zašt. prirode — Prirodnjačkog muzeja. 5, 103—114. Titograd.
- Sijarić, R. (1974): Distribucija vrsta Rhopalocera i Hesperioidea (Lepidoptera) u geobiocenzama oko rijeke Sutjeske. Ekologija. 9. 1, 85—90. Beograd.
- Sijarić, R. (1974): Zoogeografska analiza subspecijskih oblika nekih Rhopalocera (Lepidoptera) Bosne i Hercegovine i Crne Gore. Glas. Republ. zavoda zašt. prirode — Prirodnjačkog muzeja. 7, 69—76. Titograd.
- Sijarić, R., Lorković, Z., Carneluti, J. i Jakšić, P.: Fauna Rhopalocera (Lepidoptera) Durmitora (u štampi).

THE INVESTIGATION OF RHOPALOCERA (LEPIDOPTARA)
IN MONTENEGRO

by

R. SIJARIĆ

Summary

Up to now, 134 species of Rhopalocera have been known in Montenegro. In this work all former data on this group of insects are presented, as well as those dealing with the material collected in the past for scientific collections of National Museum in Sarajevo, which until now was not studied up. With the new date, today's number of the Rhopalocera species in Montenegro reaches 160.

In comparison with total number of species of these insects in Yugoslavia (242) from the general point of view, it could lead to a conclusion that these insects' fauna in Montenegro has been well studied. Nevertheless, judging by the zoological and ecological aspects as well as by the results of territorial investigation, we come to a different conclusion, i. e. the Montenegro Rhopalocera fauna has been very inadequately investigated.

This conclusion stems from the following facts:

a) Only the mountain reange of Durmitor, with respect to this fauna, has been adequately investigated.

d) The southern parts of Montenegro — from mountains Orjen to Lovćen, the surroundings of Titograd and, finally, the coastal zone — have been investigated partially.

c) Other parts of Montenegro have not been practically investigated at all with respect to Rhopalocera fauna, even if some unimportant data have been obtained.

The complete state of the Rhopalocera fauna is given in the table, by the particular regions of Montenegro. Sign ++ stands for the date already known, and sign + stands for the new data concerning the species in particular regions, while the more detailed data concerning new fauna of the particular species are given in the chapter 3. of this paper.

